

N:o 6 b.

Ank. till Riksd. kansli den 13 april 1893, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förändrad stat för flottans sjömanscorps.

(1:sta U. A.)

Under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 24 februari 1893 har Kongl. Maj:t i en samma dag till Riksdagen aflåten proposition (n:o 43) föreslagit, att Riksdagen måtte godkänna förändrad stat för flottans på det i samma protokoll omförmälda sätt omorganiserade sjömanscorps, sådan denna stat funnes protokollet bifogad, att tillämpas i den mån, de föreslagna förändringarna i corpsens organisation låte sig genomföras.

Såsom af ofvannämnda statsrådsprotokoll inhemtas, har departementschefen vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t till en början erinrat, hurusom i sammanhang med framläggandet vid nästlidet års urtima riksdag af förslag till sådan ändring i värnpligtslagen, att öfningstiden för de värnpligtige skulle utsträckas till 66 dagar för år 1893 och derefter till 90 dagar, blefvo i sammanhang dermed de för sjöbeväringens sålunda förlängda vapenöfningar erforderliga anslagstillökningar beräknade under den förutsättningen, att öfningarna skulle ega rum dels i land under befäl från armén, men med medel från flottans anslag, under 36 dagar af de 66 och 60 dagar af de 90 öfningsdagarne, dels ock ombord å fartyg under befäl från flottan under återstående 30 dagar; och anförde dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet såsom skäl härför, att en sådan anordning af sjöbeväringens vapenöfningar, i händelse af en utsträckning i öfningstiden, vore *under dåvarande förhållanden* den enda lämpliga och äfven den enda möjliga, så framt icke såväl kostnaden skulle mångdubblas som sjömanscorpsens utbildning efter sättas.

Urtima Riksdagen hade godkänt det framlagda förslaget till förlängning af de värnpligtiges öfningstid samt beviljat det under ofvanberörda förutsättning beräknade anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar. Sedan emellertid ifrågasatt blifvit, huruvida icke den flottan tillhörande beväring borde öfvas vid flottan under hela sin vapenöfningstid, hade chefen för sjöförvarsdepartementet i skrifvelse den 5 december nästlidet år anmodat marinförvaltningen att i samråd med chefen för flottans stab verkställa utredning och meddela utlåtande, huruvida och på hvad sätt det vore möjligt att med flottans befäl, underbefäl och stammanskap öfva de enligt värnpligtslagen för flottans bemanning afsedda värnpligtige under *hela den tid*, de enligt den af Riksdagen antagna förändrade värnpligtslagen vore pligtige att undergå vapenöfning, äfvensom låta verkställa så vidt möjligt noggranna och fullständiga beräkningar öfver de kostnader, en sådan anordning skulle komma att medföra, samt föreslå de åtgärder, som deraf i öfrigt kunde föranledas; hvarjemte, då den fullständiga utredningen af förenämnda fråga kunde komma att kräfvat någon längre tids arbete, marinförvaltningen anmodats att så skyndsamt ske kunde inkomma med upplysning, huruvida förvaltningen ansåge den ifrågasatta anordningen kunna vidtagas utan sådan rubbning i den nuvarande organisationen af flottans personal eller tillökning af dess materiel, att framställning till Riksdagen i det ena eller andra hänseendet deraf påkallades.

Marinförvaltningen hade, efter samråd med chefen för flottans stab, uti ett den 3 februari 1893 afgifvet betänkande och förslag i frågan först uttalat den uppfattning, att, för att de till flottans bemanning afsedda värnpligtiges öfningar skulle kunna blifva ändamålsenliga och den för dessa öfningar numera bestämda tid af 90 dagar på fördelaktigt sätt tillgodogjord sjövapnet, öfningarna borde under hela öfningstiden ske under ledning af flottans befäl och underbefäl samt öfningstiden delas mellan förberedande militära öfningar vid stationerna och öfningar om bord å flottans fartyg, de senare tillsammans med specialutbildade af stammanskapet. Genom tjenstgöring under vapenöfningstiden såsom fyllnadsmanskap i fartygsbesättningarna borde nemligen de värnplige bättre än genom hvarje annan öfning kunna beredas för den tjenst, hvartill de vore afsedda under krigstid; hvarjemte det vore antagligt, att sådan årligen återkommande tjenstgöring å våra örlogsfartyg af ett stort antal af landets sjöfartsidkande befolkning, och den större kännedom om flottans manskaps ställning och förhållanden om bord, som derigenom spriddes inom denna befolkning, skulle verka gynnsamt för stammens rekrytering med dugligt manskap.

Men då öfningar för flottans värnpligtige på angifvet sätt icke kunde med nuvarande tillgång på för ändamålet tjenlig fartygsmateriel anordnas jemside med öfning af hela den nuvarande sjömanscorpsen, och då någon ökning af fartygsmaterielen särskildt för dessa öfningar icke ansåges böra ifrågasättas och icke heller skulle verksamt bidraga till målets vinnande, enär nuvarande antalet af flottans befäl och underbefäl skulle blifva otillräckligt för ett ändamålsenligt samordnande af öfningarna för beväringen och stammanskapet med detta senares nuvarande organisation, hade marinförvaltningen sökt utreda, om de förändrade förhållandena kunde berättiga till en förminskning af stammanskapets antal och huruvida det icke derigenom skulle blifva möjligt att anordna ändamålsenliga öfningar för de värnpligtige, utan att stammanskapets utbildning deraf menligt stördes.

Efter verkställd beräkning af flottans manskapsbehof vid mobilisering hade marinförvaltningen funnit, att flottans stam borde lemna en tillgång af 2,616 specialutbildade och 316 icke specialutbildade, eller tillsammans en styrka af 2,932 man, hvartill dock måste läggas minst fem procent för tillfälliga vakanser och sjuke, hvadan marinförvaltningen ansett, att sjömanscorpsens numerär lämpligen kunde begränsas till 3,100 man samt att, då denna numerär nu — fästningsartillerikompanierna oberäknade — uppginge till 3,600 man, en minskning i denna styrka med 500 man således borde kunna ega rum. För att likväl bättre än med sjömanscorpsens nuvarande organisation tillgodose behofvet af specialutbildadt manskap, i synnerhet af de båda högsta tjenstbarhetsklasserna, hade marinförvaltningen ansett nödigt, att tillgången på denna för tjensten ombord så viktiga personal betryggades genom en ökning af antalet fast anställdt manskap, hvilken ökning beräknats till 500 man, med hvilket antal, utöfver här ofvan nämnda 500 man, den värfvade stammen alltså skulle minskas, och sjömanscorpsen således — fästningsartillerikompanierna deri icke inberäknade — komma att utgöras af:

fast anställdt manskap	1,600
värfvadt manskap	1,500
	tillsammans 3,100

i stället för att den nu utgöres af:

fast anställdt manskap	1,100
värfvadt manskap	2,500
	tillsammans 3,600.

Härvid hade marinförvaltningen erinrat, att genom en sådan omorganisation af sjömanscorpsen tillgången af stammanskap vid mobilisering icke blefve minskad med hela det antal af 500, hvarmed sjömanscorpsens numerär skulle komma att understiga numerären enligt nuvarande organisation, enär den föreslagna minskningen af värfvade stammen till mer än hälften fölle på det antal af denna stam, som vore tillåtet, af hvilket högst 50 procent beräknats inställa sig, men det antal af 500 man, hvarmed nuvarande fasta stammen skulle ökas, blefve ständigt att tillgå, hvadan verkliga minskningen i tillgång af stammanskap vid mobilisering kunde beräknas till omkring 200 man.

Såsom skäl för manskapets anställning och utbildning, på sätt marinförvaltningen uti sitt afgifna förslag till omorganisering af flottans sjömanscorps hemställt, hade marinförvaltningen (statsrådsprotokollet sid. 19—21) bland annat anfört, att, med hänsyn till såväl denna utbildningstid som öfningarnas lämpliga ordnande och kasernutrymmet vid stationerna, de 1,500 man, som skulle ersätta nuvarande värfvade stammen, borde fördelas på 6 årsklasser med 250 man i hvarje årsklass och med en tjänstetid af 6 år, hvaraf manskapet, enligt hvad ofvan sagts, skulle vara tjänstgörande för sin utbildning 2 år 4 månader och tillåtet under den återstående tjänstetiden 3 år 8 månader med skyldighet att efter kallelse inställa sig till tjänstgöring.

I enlighet med dessa grunder hade marinförvaltningen uppgjort förslag till sjömanscorpsens omorganisation jemte kostnadsberäkning för denna corps, hvilken beräkning, bifogad statsrådsprotokollet (bil. A), visade en minskning i kostnaden för sjömanscorpsen af 10,963 kronor 99 öre, hvaraf belöpte på anslaget till aflöning för flottans corpser och stater 8,991 kronor 62 öre. Marinförvaltningen hade dock härvid erinrat, att besparingen å aflöningsanslaget icke med någon säkerhet kunde beräknas uppgå till sistnämnda belopp, enär i följd af bristande tillgång på det knappa öfningsanslaget sjömanscorpsens manskap möjligen icke kunde i medeltal för år erhålla öfning ombord under 90 dagar, för hvilken tid vid kostnadsberäkningen dagaflöning antagits utgå af öfningsanslaget, samt att vid sådant förhållande dagaflöning för längre tid än som beräknats komme att bestridas af aflöningsanslaget.

Genom omorganisering af sjömanscorpsen och ändring af nu gällande föreskrifter för manskaps vid denna corps anställning, tjänstgöring och utbildning på sålunda angifvet sätt skulle, enligt marinförvaltningens åsigt, utan att stammens öfning och utbildning derigenom

menligt stördes, ändamålsenliga öfningar äfven för de för flottans bemanning afsedda värnpligtige kunna under ledning af flottans eget befäl hela den tid, som enligt värnpligtslagen vore för dessa öfningar bestämd, anordnas under förutsättning, att hela den beväringstyrka, som kunde förväntas årligen inställa sig till vapenöfning, icke väsentligt öfverstege 950 man vid Karlskrona station och 400 man vid Stockholms station.

Kostnaden för sjöbeväringens vapenöfvande på här föreslaget sätt hade marinförvaltningen beräknat för en styrka af 1,350 man till 303,271 kronor, hvartill komme kostnaden för den ytterligare beklädnad, som för sjötjenstgöringen erfordrades, hvilken kostnad beräknats för 1,500 man till 75,660 kronor.

Marinförvaltningen hade på grund af hvad sålunda anförts, hemställt: dels att en omorganisation af sjömanscorpsen i enlighet med det afgifna förslaget måtte vidtagas, hvarom framställning borde göras till Riksdagen;

dels ock att, derest beväringsofningarna ansåges böra ordnas enligt den framlagda planen, ej mindre den förhöjning i anslaget för sjöbeväringens vapenöfningar m. m., som erfordrades för bestridande af de ökade kostnaderna för dessa öfningar, än ock medel för anskaffande af den af öfningarna föranledda tillökningen i beväringens beklädnad måtte beredas.

Departementchefen ansåge i likhet med marinförvaltningen och chefen för flottans stab att, så framt sjövapnet skulle kunna i behofvets stund påräkna något verkligt gagn utaf de för flottans bemanning afsedda värnpligtige, dessa måste under hela den föreskrifna vapenöfningstiden öfvas vid flottan och under dess befäl; och då detta, efter hvad utredt blifvit, icke utan väsentlig tillökning af flottans såväl befäls- och underbefälspersonal som materiel skulle låta sig göra med sjömanscorpsens nuvarande organisation oförändrad, men deremot kunde verkställas med sådana förändringar i denna organisation, som marinförvaltningen föreslagit, ansåge departementchefen dessa böra snarast möjligt genomföras. Den minskning i stammens numerär, hvilken härigenom skulle uppkomma med nominieft 500, men faktiskt blott omkring 200 man, och hvilken minskning icke komme att medföra någon nedsättning i antalet specialutbildadt manskap af de båda högsta tjänstbarhetsklasserna, syntes väl motvägas dels af den förstärkning af 500 man, som den ständigt tjenstgörande delen af stammen erhöle, dels af den fullständigare öfning, som i följd af förändringen kunde beredas de värnpligtige, hvilka på sådant sätt blefve i tillfälle att delvis

ersätta behovet af icke specialutbildadt stammanskap; och genom den till sex år förkortade anställningstiden för såväl den del af stammen, som för sin utbildning skulle tjenstgöra under viss del af nämnda tid, som äfven för det ständigt tjenstgörande manskapet, komme, oaktadt stammens minskade numerär, antalet f. d. stamanstälde att blifva större än med den nuvarande organisationen och sålunda vid mobilisering tillgången på öfvadt manskap ökad.

Beträffande den af marinförvaltningen ifrågasatta ökningen i kostnaderna för sjöbeväringens vapenöfningar och anslag till ytterligare beklädnad för denna beväring har departementchefen af skäl, som återfinnas i statsrådsprotokollet (sid. 23 och 24), funnit desamma för närvarande icke vara af behovet påkallade.

Med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning får utskottet till en början erinra, att, innan öfvergångstiden för den år 1887 beslutade förändrade organisationen af flottans sjömanscorps tilländagått, beslut icke lämpligen torde böra fattas om ytterligare förändring af densamma. Skulle emellertid en omorganisation af corpsen efter öfvergångstidens slut befinnas erforderlig, borde, enligt utskottets mening, antagningstiden ytterligare förkortas samt större hänsyn, än hvad i föreliggande förslag blifvit gjordt, tagas till den manskapstillgång, som den allmänna värnpligten tillför flottan. Då nu genom 1892 års urtima Riksdags beslut värnpligtsinstitutionen blifvit väsentligen förbättrad, synes jemväl af denna anledning vara påkalladt att, för inhemtande af resultaten häraf, uppskjuta hvarje förändring i sjömanscorpsens organisation; och håller utskottet före, att berörda resultat sannolikt komma att gifva skäl till ytterligare minskning af corpsens värfvade stam, hvarigenom kostnaderna för corpsen kunde nedbringas.

På grund häraf hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 13 april 1893.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS PERSSON.

Reservationer:

af herrar *V. N. Elkenman, R. G. von Hedenberg, H. P. P. Tamm, friherre F. W. von Otter, K. Bohnstedt, G. D. R. Tornerhjelm, C. E. Casparsson, E. Fränckel, friherre J. T. Gripenstedt, friherre C. G. A. Klingspor och F. E. Pettersson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hafva följande lydelse:

»Den förbättring af värnpligtsinstitutionen, som af 1892 års urtima Riksdag beslutats, synes utskottet påkalla en förändring af flottans sjömanscorps' organisation. Denna förändring synes visserligen böra gå i den rigtning, Kongl. Maj:ts förevarande förslag innebär, dock torde antagningstiden böra ytterligare förkortas och större hänsyn tagas till den manskapstillgång, som den allmänna värnpligten tillför flottan. Då emellertid Kongl. Maj:ts förslag, enligt utskottets uppfattning, kan anses såsom en nödvändig öfvergång till den organisation af corpsen, som utskottet funnit önskelig, har utskottet ansett hinder icke böra möta att för närvarande bifalla berörda förslag, under förutsättning att Kongl. Maj:t, så snart förhållandena sådant medgifva, må för Riksdagen framlägga förslag gående än vidare i den rigtning, utskottet här ofvan angifvit.

På grund häraf får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas»;

af friherre *A. R. von Kræmer*, som yrkat att utskottet skulle hemställa om bifall till Kongl. Maj:ts förslag i ämnet.

Det skulle här antecknas, att herrar *C. Lundeberg, A. G. Svedelius* och *F. A. Boström* icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.